

Pohjois-Karjalan museoiden
kokoelmapoliittinen ohjelma
2023-2026

© Pohjois-Karjalan museo 2023

ISBN 978-951-95891-5-2

Työryhmä:

Laura Hotulainen, Nurmeksen museo

Erkki Matikainen, Pohjois-Karjalan museo

Laura Mulari, Pielisen museo

Jari Munkki, Pohjois-Karjalan museo

Terhi Rautiainen, Pohjois-Karjalan museo

Klas Swanljung, Outokummun kaivosmuseo

Ulla Vartiainen, Ilomantsin Museosäätiö

Kannen kuva: Nurmeksen museo

SISÄLLYSLUETTELO

<u>1. Johdanto</u>	3
<u>2. Museokenttä</u>	4
<u>3. Kokoelmatyön tausta</u>	5
<u>4. Maakunnan museoiden kokoelmatehtävät</u>	6
<u>4.1. Pohjois-Karjalan museo Hilma</u>	7
<u>4.2. Ilomantsin museosäätiö</u>	8
<u>4.3. Nurmeksen museo</u>	9
<u>4.4. Outokummun kaivosmuseo</u>	10
<u>4.5. Pielisen museo</u>	11
<u>5. Museo-objektit ja niiden määrä</u>	12
<u>6. Kokoelmatyö</u>	14
<u>6.1. Kokoelmatyön prosessi</u>	15
<u>6.2. Poistot</u>	18
<u>6.3. Kokoelmanhallintajärjestelmät</u>	19
<u>7. Konservointi</u>	21
<u>8. Kokoelmatyön resurssit ja tilat</u>	23
<u>9. Kokoelmien turvallisuus</u>	26
<u>10. Saavutettavuus</u>	27
<u>11. Aineeton kulttuuriperintö</u>	29
<u>12. Kokoelmatyön tulevaisuus</u>	30
<u>Lähteet</u>	32

Enso-Gutzeitin asiakirjakaappi, joka on ollut käytössä piiriesimies Kalle Nissisellä Möhkön Pytingillä. Kuva: Ilomantsin Museosäätiö.

Kuva Eeva Rynnäsän vuonna 1934 valmistuneesta veistoksesta Seitsemän veljestä hiidenkivellä. Tekijä oli tuolloin 18-vuotias. Teos kuuluu Pielisen museon kokoelmiin. Kuvaaja Heidi Koponen.

1. JOHDANTO

Museoiden tehtävänä on lain mukaan edistää kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen säilymistä tuleville sukupolville. Tämä vuoksi museot tallentavat kokoelmiinsa otoksen ympäröivästä maailmasta. Koska museot eivät voi tallentaa kaikkea, on tallennus tehtävä suunnitellusti. Työtä helpottamaan laaditaan kokoelmapoliittisia ohjelmia, jotka ohjaavat museoiden kokoelmatyötä.

Kokoelmia esitellään yleisöille näyttelyissä. Museoiden on lain mukaan oltava avoinna yleisölle ja kokoelmien tulee olla tavoitettavia käyttäjille. Kokoelmatyö onkin merkityksellistä myös näyttelyiden kannalta: laadukkaat kokoelmat ovat edellytys laadukkaille näyttelyille.

Tämän Pohjois-Karjalan museoiden yhteisen kokoelmapoliittisen ohjelman tarkoituksena on kertoa maakunnan ammatillisesti hoidettujen kulttuurihistoriallisten museoiden kokoelmista: niiden taustasta, määrästä, laadusta ja kokoelmatyön merkityksestä sekä siitä millaiselta näyttää maakuntamme kokoelmien tulevaisuus. Se ei velvoita museoita, vaan tukee museoiden omaa kokoelmapoliittista työtä.

Ohjelman laatimisesta on vastannut työryhmä, johon kuuluvat Laura Hotulainen (Nurmeksen museo), Erkki Matikainen (Pohjois-Karjalan museo), Laura Mulari (Pielisen museo), Jari Munkki (Pohjois-Karjalan museo), Terhi Rautiainen (Pohjois-Karjalan museo), Klas Swanljung (Outokummun kaivosmuseo) sekä Ulla Vartiainen (Ilomantsin Museosäätiö).

Pielisen museon rakennuksia Lieksassa.

2. MUSEOKENTTÄ

Ammatillisesti hoidetulla museolla tarkoitetaan museota, jolla on kokoelmat, vakituista museoalan koulutuksen saanutta henkilöstöä ja joka on avoinna yleisölle säännöllisesti. Ei-ammattilliset museot ovat esimerkiksi yhdistysten tai yksityishenkilöiden ylläpitämiä kotiseutumuseoita tai näyttelyitä, joilla on kokoelmia, mutta ei ympärivuotista aukioloa tai museoammattillista henkilöstöä.

Pohjois-Karjalassa toimii viisi ammatillisesti hoidettua kulttuurihistoriallista museota: Ilomantsin Museosäätiö, Nurmeksen museo, Outokummun kaivosmuseo, Pielisen museo ja Pohjois-Karjalan museo. Ei-ammattillisia museoita maakunnassa on noin 40.

Jokaisella tässä ohjelmassa mukana olevalla museolla on voimassa oleva oma kokoelmapoliittinen ohjelmansa, jossa kuvataan yksityiskohtaisemmin muun muassa kokoelmatyön sisältöä sekä säilytystiloja. Kokoelmapoliittinen ohjelma on museoille myönnettävän valtionrahoituksen yksi ehto.

3. KOKOELMATYÖN TAUSTA

Kokoelmatyötä ohjaavat Suomen lainsäädäntö, Museotyön eettiset säännöt sekä monet sopimukset. Näistä tärkeimmät ovat Museolaki ja Kansainvälinen museoneuvoston (ICOM) Museotyön eettiset säännöt. Myös museoiden yhdessä sopima valtakunnallinen tallennustyönjako on merkittävä museoiden tallentamistyön kannalta.

Edellä mainittujen ohella monet muut lainsäädännön ja sopimusten vaikutukset on huomioitava museo- ja kokoelmatyössä. Näitä ovat esimerkiksi [Tietosuojalaki](#) ja [Tekijänoikeuslaki](#). Kattava esitys museotyötä ohjaavista säädöksistä ja sopimuksista löytyy esimerkiksi [Satakunnan museoiden kokoelmaohjelmasta](#) alkaen sivulta 11.

Lisäksi museot laativat omia strategioita, jotka ohjaavat kokoelmatyötä.

[Museolaki \(314/2019\)](#)

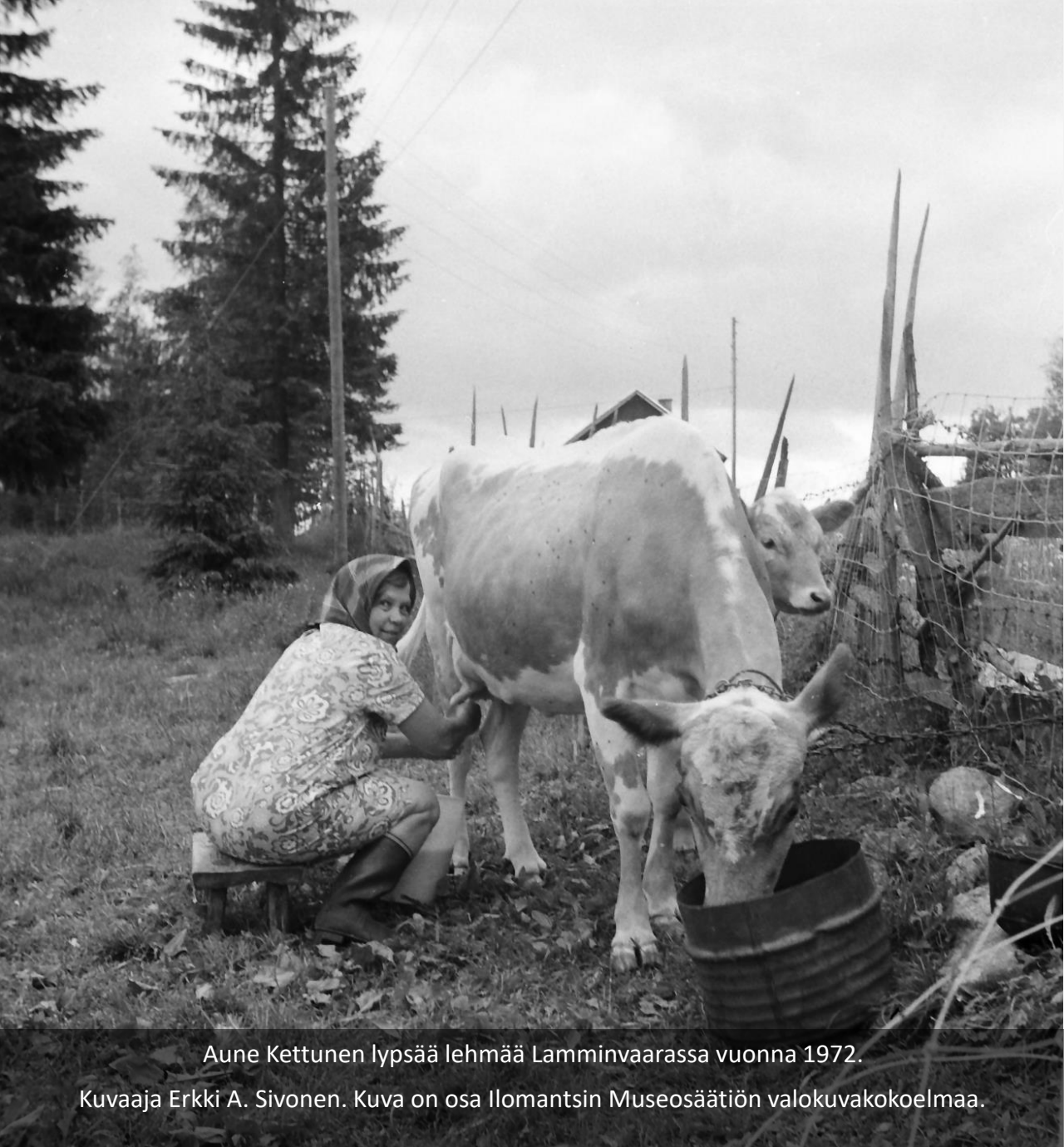
Museolaki velvoittaa museot tallentamaan ja säilyttämään kulttuuriperintöä. Tätä työtä varten museolla on oltava kokoelma sekä kokoelmapoliittinen ohjelma. Kokoelman säilyminen on turvattava myös museon lopettaessa toimintansa.

[Museotyön eettiset säännöt \(ICOM\)](#)

Eettiset säännöt ohjaavat museotyötä ja asettavat sille vähimmäistason. Museotyön eettisten sääntöjen mukaisesti Museoilla on velvollisuus hankkia, säilyttää ja edistää kokoelmiaan suojatakseen luonnonperintöä sekä kulttuurillista ja tieteellistä perintöä. Museoiden vastuulla on sekä aineellinen että aineeton kulttuuriperintö.

[Valtakunnallinen tallennustyönjako](#)

Valtakunnallisesta tallennustyönjaosta vastaa TAKO-verkosto, jossa on sovittu siitä, minkä aihealueen tallennuksesta kukin mukanaoleva museo vastaa. Toiminnan tarkoituksena on helpottaa kokoelmatyötä ja säästää resursseja sekä suunnata resurssit oikein. Jokaisen museon ei ole järkevää tallentaa kaikkea, vaan yhteistyöllä tallennus voidaan jakaa eri museoiden kesken.

Aune Kettunen lypsää lehmää Lamminvaarassa vuonna 1972.

Kuvaaja Erkki A. Sivonen. Kuva on osa Ilimantsin Museosäätiön valokuvakokoelmaa.

4. MAAKUNNAN MUSEOIDEN KOKOELMATEHTÄVÄT

Jokainen tässä kokoelmapoliittisessa ohjelmassa mukana oleva museo on määritellyt oman **kokoelmatehtävänsä: mitä se tallentaa ja miksi**. Museot ovat myös sitoutuneet toimimaan valtakunnallisen tallennus- ja kokoelmayhteistyön puitteissa ja vastaamaan tallennuksesta omalla vastualueellaan.

Museoiden kokoelmat ovat syntyneet museon toiminnan aikana sekä sattumanvaraisesti että harkitun keruun tuloksena. Nykyisin museot pyrkivät tallennustyönjaon ja resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen vuoksi tarkasti noudattamaan kokoelmatehtävänsä.

4.1. POHJOIS-KARJALAN MUSEO HILMA

Pohjois-Karjalan museo on yksi Suomen alueellisista vastuumuseoista ja Joensuun kaupungin hyvinvointipalvelujen alainen yksikkö. Museon kokoelmien syntyhistoria alkaa vuodesta 1914. Tuolloin Karjalaisen osakunnan seitsemän ylioppilasta toteutti esinekeruun ympäri Pohjois-Karjalaa. Osakunta laati Joensuun kaupunginvaltuustolle vetoamuksia museon perustamiseksi kaupunkiin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 28.12.1917 museon perustamisen. Osakunnan ylioppilaiden keräämät lähes 800 talonpoikaisesineitä muodosti Pohjois-Karjalan museon kokoelman perustan. Kokoelmat avattiin yleisön nähtäville Joensuun kaupungintalolla huhtikuussa 1920.

Museoon on tallennettu aineistoja koko Pohjois-Karjalan alueelta toiminnan alusta alkaen. Vastuualueeksi määritettiin oma maakunta jo vuonna 1919 vahvistetuissa säännöissä: ”pelastaa Pohjois-Karjalan muinaismuistoja.” Museon tallennusvastuualue laajentui käsittämään Pohjois-Karjalan ohella Laatokan Karjalan vuonna 1950. Tuolloin Joensuun kaupunginhallitus otti vastaan Kansallismuseolta Sortavalassa toimineen historiallis-kansatieteellisen museon evakoidut kokoelmat. Luovutetun Karjalan kokoelmia on sittemmin kartutettu karjalaisjärjestöjen sekä siirtoväen ja heidän jälkeläistensä aineistoilla, kuten Pälkjärven Alahovin pukukokoelma ja Suojärven Pitäjäseuran kuvakokoelma. Tallennusvastuualue laajeni edelleen vuonna 2021, jolloin Heinäveden kunta siirtyi Etelä-Savon maakunnasta Pohjois-Karjalaan.

Pohjois-Karjalan museon merkittävin kartuntamuoto on ollut yksityishenkilöiden ja yhteisöjen lahjoitukset. Museo on toteuttanut esinekeruita omien näyttelyiden ja hankkeiden puitteissa. Pohjois-Karjalan museon valokuva-arkiston järjestäminen pantiin alulle vuonna 1955, mutta valokuvakokoelmien kartuttaminen alkoi laajamittaisemmin vasta 1960-luvulla. Kuvakokoelmat ovat karttuneet lahjoitusten ohella museon omien dokumentointien kautta.

Yksityiskohta Karjalaisen Osakunnan lipusta. Lippu on osakunnan kolmas, vuonna 1960 vihitty lippu. Lipun koko on 195 x 147 cm ja se kuuluu Pohjois-Karjalan museon kokoelmiin

4.2. ILOMANTSIN MUSEOSÄÄTIÖ

Ilomantsin Museosäätiön sääntöjen mukaan säätiön tarkoituksena on Ilomantsin historian ja kulttuuriperinteen säilyttäminen, esille tuominen ja hyödyntäminen museaalisin keinoin. Sääntöjen mukaan säätiö toteuttaa tarkoitustaan muun muassa hoitamalla sille kuuluvia museokokoelmia.

Ilomantsin Museosäätiön kokoelmatyön tavoitteena on tallentaa ilomantsilaista aineellista kulttuuria ja valokuvia siten, että ne antavat kuvan ilomantsilaisesta elämänmenosta 1800-luvun loppupuolelta lähtien. Erityisesti tavoitteena on tallentaa Möhkön rautaruukin historiasta kertovaa esineistöä, joka on ainutlaatuista Suomessa. Ilomantsi on metsien ja metsätyön pitäjä. Paikallisten metsätyöhön liittyvien esineiden ja valokuvien tallentaminen vahvistaa osaltaan ilomantsilaisten tietoisuutta omasta menneisyydestään.

Parppeinvaaran tsasounan vihkiäiset vuonna 1980.

Kuvaaja Erkki A. Sivonen. Kuva: Ilomantsin Museosäätiö.

Kirottu kahvimylly Nurmeksen museon kokoelmasta.

Kahvimylly on valmistettu Luostan linnan vankilassa. Vankilan lopetettua toimintansa mylly kiersi viidessä talossa, jotka kaikki joutuivat pakkohuutokauppaan.

Pakkohuutokaupan pelossa omistaja halusi päästä eroon myllystään ja myi sen Nurmeksen museon perustajalle Väinö Hämäläiselle.

4.3. NURMEKSEN MUSEO

Nurmeksen museo on kulttuurihistoriallinen museo, jonka tehtävänä on kerätä, tallentaa, säilyttää, tutkia ja esitellä Nurmeksen ja Valtimon alueen kulttuuriperintöä ja perinteitä sekä romanikulttuuriin liittyvää aineistoa.

Kokoelmia kerätään, että Nurmeksen ja Valtimon kulttuurin ominaispiirteet eivät unohtuisi, ja että yläkarjalaisen identiteetin perusta säilyisi ja olisi löydettävissä museon kokoelmissa. Samoin museo pyrkii kokoelmia kerryttämällä edistämään romanikulttuurin näkemistä osana sekä paikallista että valtakunnallista historiaa ja kulttuuria.

4.4. OUTOKUMMUN KAIVOSMUSEO

Kaivosmuseon kokoelmatehtävä käsittää Outokummussa ja sen lähialueilla toimineen ja toimivan kaivannaiskulttuurin sekä Outokummun historian. Kaivannaiskulttuurin osalta maantieteellisenä alueena on koko Suomi. Tallennustoiminta ulottuu nykypäivään saakka. Kaivosmuseon valtakunnalliseksi tallennusvastuualueeksi on määritelty kaivostyöläiset sekä kaivostoiminta metallimineraalien osalta.

Kaivosmuseon kokoelmat sisältävät kaivostyöhön, rikastamiseen, malminetsintään ja kaivosyhdyskuntiin liittyvää materiaalia 1900-luvun alusta nykypäivään. Pääosa esineistä ja valokuvista on Outokumpu Oy:n lahjoittamia, ja ne liittyvät Outokummun kaivosten toimintaan sekä kaivosyhdyskunnan elämään. Kokoelmia on kartutettu 2000-luvulla lähinnä näyttelyiden tarpeisiin, ja edustettuna on kaivosalan toimijoita eri puolilta Suomea.

Outokummun kaivosmuseon kokoelmatehtävä varmistaa suomalaisen kaivannaiskulttuurin historian säilymisen jälkipolville. Kokoelmat alleviivaavat kaivannaisteollisuuden tärkeyden historiallisesti ja myös tulevaisuudessa. Kaivostoiminta on elintärkeää ihmiskunnalle ja sen kehitykselle ja siksi kaivosmuseon kokoelma kuvastaa, miten kaivostoiminta on kehittynyt ja miten se kehittyi.

[Outokummun kaivosmuseon kokoelmapoliittinen ohjelma](#) on julkaistu verkossa.

Outokummun kuparimalmion pienoismalli Kaivosmuseon kokoelmista.

4.5. PIELISEN MUSEO

Pielisen museo on paikallinen kulttuurihistoriallinen museo, jonka tehtävä on kerätä, tallentaa, säilyttää, tulkita ja esitellä Lieksan alueen kulttuuriperintöä, rakennusperintöä, perinteistä metsätyötä ennen 1950-lukua sekä talvi- ja uittotöitä. Pielisen museon kohteisiin kuuluu myös kuvataiteilija Eva Rynnäsen taiteilijakoti Paateri. Pielisen museo säilyttää ja vaalii Paaterissa säilytettävää kokonaisuutta, johon kuuluvat taitelijakoti, muut rakennukset, esineet ja taideteokset.

Pielisen museo on Lieksan kaupunginmuseo, minkä vuoksi se kerää entisen Pielisjärven ja Lieksan kulttuuriperintöä. Metsätyö- ja rakennusperintökokoelmat ovat vahvasti sidoksissa ulkomuseoon, jonne on kerätty entisajan talonpoikaisrakennuksia sekä talvi- ja uittotöihin liittyviä rakennuksia ja rakennelmia.

Kokoelmia kerätään ja tallennetaan, jotta tuleville sukupolville jäisi todistusmateriaalia menneestä. Kokoelmat tarjoavat lieksalaisille identiteetin rakennuspuita.

Pielisen museon kokoelmatiloja. Kuva: Laura Mulari.

5. MUSEO-OBJEKTIT JA NIIDEN MÄÄRÄ

Museo-objektilla tarkoitetaan museoiden tallentamia fyysisiä ja digitaalisia objekteja kuten esineitä, taideteoksia, valokuvia, av-tallenteita ja asiakirjoja. Objektit järjestetään museoiden sisällä erilaisiin kokoelmiin ja alakokoelmiin. Kokoelmia ovat esimerkiksi valokuva- ja esinekokoelmat. Lisäksi museoissa on opetus- ja rekvisiittakokoelmia esineille, joita voi käsitellä vapaammin kuin varsinaisia museokokoelmaan kuuluvia objekteja.

Museo-objektien osalta merkityksellistä on erityisesti niin sanottujen kontekstitietojen tallettaminen: kuka on käyttänyt esinettä, missä tilanteessa valokuva on otettu, kenen lähettämä kirje on kyseessä? Näiden tietojen avulla museot voivat siirtää tietoa menneisyydestä ja nykyajasta tuleville sukupolville.

Museo-objektien käyttöhistorian lisäksi omistushistorian eli provenienssin tunteminen nostaa objektin arvoa ja lisää sen todistusvoimaisuutta omasta ajastaan. Lisäksi jäljitettävä omistajahistoria takaa objektin oikeudenmukaisen omistajuuden.

Yksityiskohta Pohjois-Karjalan museon kokoelmissa olevan ruukinlavan koristelusta.

Viereisessä taulukossa on esitelty museoiden esine- ja valokuvakokoelmien kokoa vuonna 2021. Esineiden ja valokuvien lisäksi museot tallentavat muun muassa arkistoaineistoa, taideteoksia, karttoja, filmimateriaalia, äänitteitä ja ylläpitävät rekvisiitta- sekä opetuskokoelmia. Näitä ei ole listattu alla olevaan taulukkoon, koska museoiden tilastointitavat poikkeavat näiden osalta toisistaan.

Museo	Esineitä	Valokuvia
Ilomantsin Museosäätiö	22 000	69 000
Nurmeksen museo	22 000	86 000
Outokummun kaivosmuseo	13 000	34 000
Pielisen museo	100 000	97 000
Pohjois-Karjalan museo	29 000	208 000
YHTEENSÄ	186 000	494 000

Museoesineitä säilytyksessä Joensuun museoiden kokoelmakeskuksessa.

6. KOKOELMATYÖ

Kokoelmatyö on museoiden keskeistä perustyötä, joka turvaa kulttuuriperinnön säilymisen sekä mahdollistaa laadukkaan näyttely- ja yleisötyön. Työtä tehdään museoissa suunnitelmallisesti ja sen toteuttamisesta vastaavat museoalan koulutuksen saaneet ammattilaiset.

Kokoelmanhallintaa varten museoissa on otettu käyttöön kokoelmanhallintajärjestelmiä, jotka mahdollistavat kokoelmatietojen turvallisen tallentamisen, käytön ja säilymisen.

Kokoelmatyön tausta määritellään [ICOM:n museotyön eettisissä säännöissä](#): Museoilla on velvollisuus hankkia, säilyttää ja edistää kokoelmiaan suojatakseen luonnonperintöä sekä kulttuurillista ja tieteellistä perintöä. Museoiden kokoelmat muodostavat merkittävän julkisen perinnön, jolla on erityisasema lain edessä ja jota kansainvälinen lainsäädäntö suojaa.

6.1. KOKOELMATYÖN PROSESSI

1. Hankinta

Museo hankkii aineistoja kokoelmiinsa omien tallennusperiaatteidensa mukaisesti. Museot keräävät aineistoja lahjoituksena, ostona, dokumentointityön tuloksena tai löytönä. Yleisin tapa on lahjoitus. Kaikesta museokokoelmiin lahjoitettavasta aineistosta laaditaan luovutus sopimus eli lahjakirja. Lahjakirja on juridinen sopimus, jossa museon puolesta lahjakirjan allekirjoittanut henkilö on sitoutunut ottamaan lahjoitetun aineiston museoon. Sopimukseen on hyvä kirjata lauseke, joka sallii museon poistaa vastaanotettuja aineistoja.

2. Seulonta

Museoon tarjotaan aika ajoin suuria määriä aineistoja. Tuolloin lahjoitustilanteessa on mahdotonta suorittaa aineistovalinta. Tällöin hankintaerästä seulotaan museokokoelmaan tallennettavat aineistot. Seulonta on välttämätön toimenpide. Jokaisen esineen tai valokuvan kohdalla on mietittävä, onko kyseisellä aineistolla riittävä museo- ja kulttuuriperintöarvo, onko se museon kokoelmille hyödyllinen ja toteuttaako se museon tallennusvastuulle asetettuja päämääriä. Museoarvoltaan hyödytön aineisto voidaan hävittää. Vähäisiä arvoja sisältävää aineisto tarjotaan esimerkiksi muille museolle tai kulttuurilaitoksille.

Kun haluat tehdä lahjoituksen museoon, ota etukäteen yhteyttä sopiaksesi lahjoituksen yksityiskohdista. Voit olla yhteydessä paikkakuntasi omaan museoon tai johonkin erikoismuseoon. Museo ohjaa sinut tarvittaessa ottamaan yhteyttä oikeaan museoon valtakunnallisen tallennustyönjaon mukaisesti.

Lisäohjeita löydät esimerkiksi

[Pohjois-Karjalan museon verkkosivuilta.](#)

Viikate. Rautainen
 Polki.
 Tykkimyyssi. Vaattam
 Lukkulainen. Ruusu
 Voiraaka. Tuusula ja Luohimäki
 Nauhamytkän } Luinon
 Lukkulainen }
 Vokara. Rautainen
 PUIKEN
 Lynttelin miis tosakaat. "
 Veitsi. "
 Riehtilän nos } "
 tokoje }
 Kivikallan } Kivien
 jää. }
 Pankkiuput. Puuta.

Kynsijuurivaanustey
 Löytynyt kyntästä
 Halivaarasta, maas
 Alkuaan mustan
 laukutunut. - Hal
 Pohjaton. Nubottu piikka
 Lompamainen, ilman
 Kajoon kylästä.
 Kajoon kylästä.
 "Jouspyssy" lukko.
 Kivien ruostuneet.
 Maasta löytynyt.
 Siisma eli säplä, kute
 faan. - Juman kylästä,
 Löytynyt Juman kylä
 maalta jollon ojaan
 Mustiksi maalattut, ja
 Juman kylän Kalliolan
 n. 44 km
 maan Länolaukusta
 löydettiin kiviä,

3. Diariointi

Seulonnan jälkeen aineisto diarioidaan. Hankintaerästä kirjataan ylös saantitiedot: tunnistetiedot (kokoelmatunnus ja päänumero), hankinnan kuvaus (nimi), saantiaika ja -paikka sekä hankintaan liittyvät toimijat (lahjoittaja, myyjä, dokumentoija). Diarioidut aineistot saantitietoineen säilytetään erillisessä tilassa ennen puhdistusta, dokumentointia ja muita jatkotoimenpiteitä. Luetteloimaton aineisto pääsee tutkimus- ja museokäyttöön vasta puhdistuksen ja luetteloinnin jälkeen.

4. Puhdistus ja käsittely

Likainen aineisto puhdistetaan ennen luettelointia. Tarvittaessa aineisto pakastetaan tuhohyönteisten ja mikrobien tuhoamiseksi. Esineen pinnassa oleva lika sitoo kosteutta ja muodostaa otollisen kasvualusta pieneliöille. Lisäksi lika haittaa luettelointityötä, kun mahdolliset merkinnät jäävät piiloon lian alle. Esineiden hoitaminen on ensisijaisesti konservattorin työtä. Puhdistaminen tarkoittaa lähinnä irtonaisen ja kuivan lian varovaista poistamista. Esimerkiksi museotekstiilejä imuroitaessa käytetään aina imurin pienintä imutehoa. Valokuvista irtopöly poistetaan ilmapuhaltimella. Museoaineistoa käsitellään aina puhtaast suojakäsineet kädessä. Museokokoelmien aineiston puhtaus on niiden säilymiselle ensiarvoisen tärkeää.

Aukeaman osa Pohjois-Karjalan museon ensimmäisestä diaarista vuodelta 1914.

5. Tunnistetietojen merkitseminen

Jokainen kokoelmaan hankittu objekti saa oman yksilöllisen tunnistetietonsa (kokoelmatunnus ja luettelointinumero), jonka avulla se voidaan erottaa muusta kokoelma-aineistosta. Tunniste myös yhdistää aineiston sitä koskeviin dokumentointitietoihin. Tunnistetieto merkitään aineistoon mahdollisimman pysyväällä, mutta aineistoa vahingoittamattomalla tavalla. Valokuvat numeroidaan mahdollisimman nopeasti diariointin jälkeen. Esineet numeroidaan luetteloinnin yhteydessä.

6. Luettelointi ja valokuvaus

Luetteloinnin yhteydessä kirjataan kokoelma-aineiston tunniste- ja kuvailutiedot, valmistustiedot, kontekstiedot (omistus- ja käyttöhistoria), säilytys- ja toimenpidetiedot. Luetteloitavasta aineistosta digitoidaan tunnistekuva, joka liitetään museon käyttämään kokoelmanhallintajärjestelmään metatietojen yhteyteen.

7. Sijoitus säilytystiloihin

Luetteloinnin jälkeen objektit pakataan arkistokelpoisiin säilytysmateriaaleihin ja siirretään paikoilleen säilytystiloihin. Museon säilytystiloissa saa olla vain luetteloitua ja puhdistettua aineistoa. Sijaintipaikka kirjataan museon käyttämään kokoelmanhallintajärjestelmään. Museoaineisto tulee säilyttää puhtaissa tiloissa. Lämpötila- ja kosteusarvot sekä valaistus tulee säätää kullekin aineistoryhmälle sopivaksi. Säilytystilojen olosuhteita täytyy seurata aktiivisesti mahdollisten muutosten varalta.

Valokuvien luettelointia Joensuun museoiden kokoelmakeskuksessa.

6.2. POISTOT

Museoilla on oikeus poistaa kokoelmistaan objekteja. Poistoilla turvataan museokokoelmien edustavuus, turvallisuus ja laadukkuus. Poistot täytyy aina tehdä perustellusti ja jokaisella museolla on oltava ohjeet siitä, kuinka poistotilanteissa menetellään. Poistoon voidaan päätyä esimerkiksi jos objektin säilyttäminen vaarantaa muun kokoelman säilymisen.

Poiston mahdollisuudesta on informoitava mahdollista lahjoittajaa jo siinä vaiheessa, kun objekti otetaan osaksi museokokoelmaa. Pohjois-Karjalan ammatilliset museot ovat määritelleet poistoprosessit kokoelmapoliittisissa ohjelmissaan.

[ICOM:n museotyön eettiset säännöt](#) ohjaavat museoiden poistoja.

Lisäksi Museoliitto on laatinut suosituksen [Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt](#) (2015), joka on suomalaisille museoille suunnattu ohje kokoelmapoistoihin. Suositus ei sido museoita, vaan antaa hyvän pohjan kokoelmapoistojen suunnitelmalliseen toteuttamiseen.

Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt pohjautuu ICOM:in ohjeisiin.

Poistot museokokoelmista

Esineen tai näytteen poistaminen museon kokoelmasta edellyttää täyttä ymmärrystä sen merkityksestä, luonteesta (korvattavissa oleva vai ei) ja oikeudellisesta asemasta sekä toimenpiteen mahdollisesti aiheuttamasta julkisen luottamuksen menetyksestä.

Vastuu poistamisesta

Vastuu poistamisesta kuuluu johtoelimelle yhdessä museonjohtajan ja kyseisestä kokoelmasta vastuussa olevan henkilön kanssa. Käyttökokoelmiin voidaan soveltaa erityisjärjestelyjä.

Menettely kokoelmista poistettujen esineiden kanssa

Jokaisella museolla tulee olla vahvistetut ohjeet, joissa määritellään sallitut keinot poistaa esine pysyvästi kokoelmista lahjoittamalla, siirtämällä, vaihtamalla, myymällä, palauttamalla tai tuhoamalla, ja jotka sallivat omistusoikeuden täyden siirtämisen vastaanottajalle. Kaikki poistamiseen liittyvät päätökset sekä kyseiset esineet ja niitä koskevat toimenpiteet on dokumentoitava täydellisesti. Ohjeissa on myös selvästi edellytettävä, että poistettavaa esinettä tarjotaan ensisijaisesti toiselle museolle.

Tulot kokoelmien poistamisesta

Museokokoelmia hallitaan yhteiseksi hyväksi eikä niitä tule kohdella realisoitavissa olevana omaisuutena. Kokoelmaesineiden ja näytteiden poistamisesta saatu tulo tai muu hyvitys on käytettävä yksinomaan kokoelman hyväksi, yleensä sen hankintoihin.

Poistettujen kokoelmien ostaminen

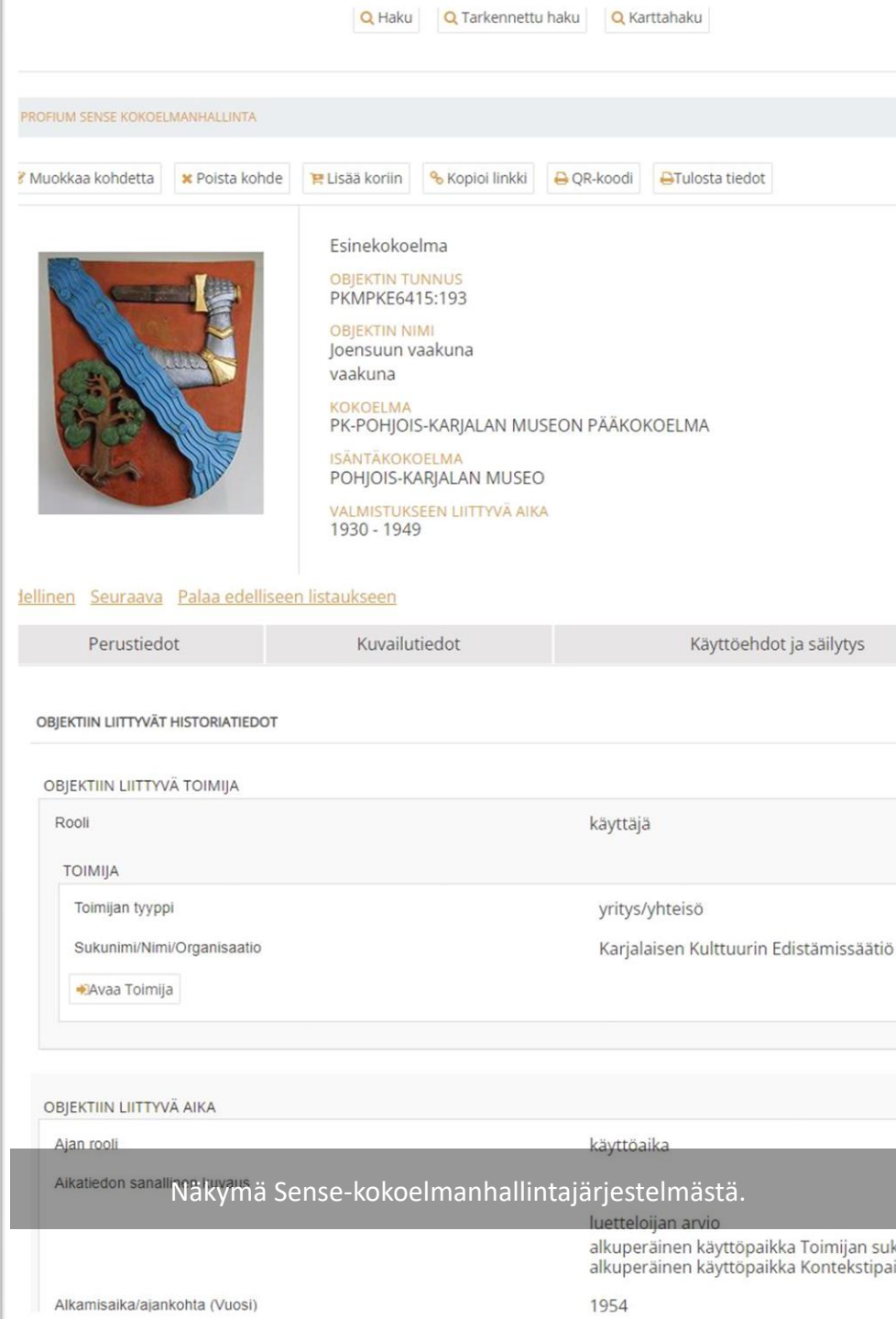
Museon henkilökunnalla ja hallintoelimen jäsenillä, heidän perheenjäsenillään ja muilla heitä lähellä olevilla henkilöillä ei tule olla oikeutta ostaa museon hoidossa olevasta kokoelmasta poistettua esinettä.

6.3. KOKOELMANHALLINTAJÄRJESTELMÄT

Museoilla on käytössä digitaalisia kokoelmanhallintajärjestelmiä, joihin tallennetaan kokoelmiin liittyviä tietoja. Tiedot ovat tärkeitä kokoelmien hallinnan, säilyvyyden ja käytettävyyden kannalta.

Kokoelmatietojen turvallinen tallentaminen ja säilyttäminen tuleville sukupolville on yksi museon tärkeimpiä tehtäviä. Tallennettavat tiedot voivat olla tietoja niin objektien fyysisistä ominaisuuksista, säilytyspaikoista kuin käyttöhistoria- ja kontekstietojakin.

Pohjois-Karjalan ammatillisesti hoidetuilla museoilla on käytössään kaksi kokoelmienjärjestelmää Collecte ja Sense. Kumpikin mahdollistaa kokoelmatietojen julkaisemisen [Finnassa](#). Finna sisältää aineistoja sadoilta suomalaisilta museoilta, arkistoilta ja kirjastoilta. Aineistoihin pääsee tutustumaan verkossa.

The screenshot shows the 'PROFIUM SENSE KOKOELMANHALLINTA' interface. At the top, there are search buttons: 'Haku', 'Tarkennettu haku', and 'Karttahaiku'. Below these are action buttons: 'Muokkaa kohdetta', 'Poista kohde', 'Lisää koriin', 'Kopioi linkki', 'QR-koodi', and 'Tulosta tiedot'. The main content area features a photograph of a coat of arms on the left and a text block on the right. The text block contains the following information: 'Esinekokoelma', 'OBJEKTIN TUNNUS: PKMPKE6415:193', 'OBJEKTIN NIMI: Joensuun vaakuna vaakuna', 'KOKOELMA: PK-POHJOIS-KARJALAN MUSEON PÄÄKOKOELMA', 'ISÄNTÄKOKOELMA: POHJOIS-KARJALAN MUSEO', and 'VALMISTUKSEEN LIITTYVÄ AIKA: 1930 - 1949'. Below the text block are navigation links: 'ellinen', 'Seuraava', and 'Palaa edelliseen listaukseen'. A tabbed interface below shows 'Perustiedot', 'Kuvailutiedot', and 'Käyttöehdot ja säilytys'. The 'OBJEKTIIN LIITTYVÄ HISTORIATIEDOT' section is currently active, displaying 'OBJEKTIIN LIITTYVÄ TOIMIJA' information. This section includes a table with 'Rooli' (käyttäjä) and 'TOIMIJA' details: 'Toimijan tyyppi' (yritys/yhteisö), 'Sukunimi/Nimi/Organisaatio' (Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö), and an 'Avaa Toimija' button. Below this is the 'OBJEKTIIN LIITTYVÄ AIKA' section, which includes a table with 'Ajan rooli' (käyttöaika) and 'Aikatiedon sanallinen kuvaus' (luetteloijan arvio). The 'Alkamisaika/ajankohta (Vuosi)' is listed as 1954.

OBJEKTIIN LIITTYVÄ TOIMIJA	
Rooli	käyttäjä
TOIMIJA	
Toimijan tyyppi	yritys/yhteisö
Sukunimi/Nimi/Organisaatio	Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö
Avaa Toimija	

OBJEKTIIN LIITTYVÄ AIKA	
Ajan rooli	käyttöaika
Aikatiedon sanallinen kuvaus	luetteloijan arvio
Alkamisaika/ajankohta (Vuosi)	1954

Näkymä Sense-kokoelmanhallintajärjestelmästä.

Collecte

Ilomantsin Museosäätiö, Nurmeksen museo ja Pielisen museo käyttävät Userix Oy:n kehittämää Collecte-kokoelmahallintajärjestelmää.

Kokoelmien julkisena käyttöliittymänä on [Finna](#).

Collectea voi käyttää kokoelmien luetteloinnin ja hallinnoinnin lisäksi myös luovutussopimusten laatimiseen. Luettelointilomakkeet ovat muokattavissa kunkin museon tarpeiden mukaiseksi. Collecte on selainpohjainen järjestelmä, ja sitä voi käyttää myös mobiililaitteilla.

Pääkäyttäjät voivat luoda eri käyttäjärooleja, jotka määrittävät sen, missä laajuudessa käyttäjä voi toimia ja nähdä objekteja tai yksittäisiä kenttiä. Asiasanoitusta varten käytössä on [KOKO-ontologia](#) sekä Finto AI -tekoäly. Collectea kehitetään jatkuvasti käyttäjien edustajista kootun ohjausryhmän vetämänä.

Sense

Pohjois-Karjalan museo ja Outokummun kaivosmuseo käyttävät Profium Oy:n toimittamaa Sense -kokoelmanhallintajärjestelmää, jolla voi luetteloida kaikkia museo-objekteja. Järjestelmässä on rajapinta [Finnaan](#). Museot ovat yhdessä antaneet omalle versiolleen nimen Kokko eli kokoelmat kootusti. Järjestelmää käyttävät myös Joensuun taidemuseo sekä lukuisat kotiseutumuseot Pohjois-Karjalassa.

Ohjelman rakenne seuraa kansainvälistä Spectrum -luettelointiohjetta eri objektityypeille. Ohjelma on hyvin muokattava ja siinä pystyy tarkasti määrittelemään käyttöoikeudet eri kokoelmille. [KOKO-ontologia](#) on integroitu ohjelmaan. Objekteihin saa liitettyä tiedostoja, ja objektit pystytään liittämään toisiinsa.

Kokoelmia pääsee käsittelemään monella eri tavalla. Ohjelmassa voi käsitellä useampia objekteja kerralla, mistä on hyötyä esimerkiksi näyttelyä tehdessä tai suurempien objektimäärien käsittelyssä, kuten lisättäessä tai poistettaessa objekteihin tietyn kentän tietoja. Myös massajulkaiseminen Finnaan on mahdollista.

Markkinareki Joensuun museoiden kokoelmakeskuksen konservointitiloissa ennen konservointia.

7. KONSERVOINTI

Saapuessaan museon kokoelmaesineeksi esine on yleensä elinkaarensa loppupuolella. Esine analysoidaan konservointiin saapuessaan aluksi valmistusmateriaalin ja kunnon osalta. Tämän perusteella laaditaan esineelle säilytysuunnitelma. Konservattorille ensimmäinen askel hyväkuntoisen museoesineen elinkaaressa on **ennaltaehkäisevä konservointi**. Parhaimmassa tapauksessa varsinaista konservointitoimenpiteitä ei tarvita vuosiin. Ennaltaehkäisevää toimintaa tehdään museossa koko henkilökunnan voimin.

Ennaltaehkäisevä konservoinnilla pyritään esineen tuhoutumisen estämiseen tai hidastamiseen ympäristöolosuhteita säätämällä tai puuttamalla esineen rakenteisiin. Ennaltaehkäisevän konservoinnin toimenpiteitä ovat myös:

- Ilmasto-olosuhteiden tarkkailu ja säätely esineiden turvallisuudeksi.
- Valaistuksen säätely näyttelyissä esineelle turvalliseksi.
- Oikeat käsittelytavat ja tarpeettoman käsittelyn välttäminen.
- Koulutettu henkilökunta.
- Kunnolliset säilytystilat sekä näyttely- ja konservointitilat.

Markkinareki Joensuun museoiden kokoelmakeskuksen konservointiloissa konservoinnin jälkeen.

Huonokuntoinen esine on pyrittävä konservoimaan ennen säilyttämistä sen hajoamisen hidastamiseksi. **Varsinaista konservointia** ovat ne kaikki tekniset toimenpiteet, jotka takaavat esineen säilymisen muuttumattomana, mutta eivät sisällä täydentämistä. Konservointi rajoitetaan vain välttämättömiin ja suojaaviin toimenpiteisiin, jotka perustuvat tutkimuksiin, kokeisiin ja testeihin.

Konservoinnissa tulee ottaa huomioon esineen historiaan liittyvät käytön jäljet, jotka pyritään säilyttämään, mikäli ne eivät vahingoita esineen alkuperäisyyttä. Konservointityötä edeltää aina tarpeeksi laaja tutkimus. Kaikki toimenpiteet ja tutkimus on kirjattava. Uutta materiaalia lisätään mahdollisimman vähän. Konservointiin kuuluu myös esineiden seuranta ja jälkihuolto.

Restauroinnilla tarkoitetaan entistämistä. Siinä päämääränä on palauttaa esineen tai rakennuksen aikaisempi ulkoasu. Restauroinnissa menetetään esineen käyttöhistoria.

8. KOKOELMATYÖN RESURSSIT JA TILAT

Pohjois-Karjalan museo Hilma

Pohjois-Karjalan museon kokoelmapalveluissa työskentelee vakinaisesti kaksi museoammattillista työntekijää, jotka ovat puu- ja metallikonservaattori sekä kokoelma-amanuenssi. Puu- ja metallikonservaattori huolehtii museoesineiden säilytyksestä ja turvallisuudesta säilytys- ja näyttelytiloissa. Näyttelyiden ilmasto-olosuhteista ja turvallisuudesta vastaa konservaattorin lisäksi museo- ja näyttelymestari. Konservaattori toimii myös asiantuntijana maakunnan paikallismuseoiden esineiden säilytykseen ja hoitoon liittyvissä asioissa. Kokoelma-amanuenssi vastaa kokoelmiin liittyvästä tieto- ja asiakaspalvelusta sekä kokoelmien kartunnasta, tallennuksesta ja hallinnasta. Kokoelmien dokumentointia ja digitointia on tehty pääosin määräaikaisella henkilöstöllä.

Museossa työskenteli aiemmin tekstiilikonservaattori, jonka toimi lakkautettiin vuoden 2012 lopussa tekstiilikonservaattorin jäädessä eläkkeelle. Toimen lakkautuksen jälkeen tekstiilikonservaattorin asiantuntijapalvelut ostettiin aluksi eläkkeelle jääneeltä konservaattorilta, joka suoritti konservoinnin tuntityönä. Tämän järjestelyn jälkeen tekstiilikonservoinnin asiantuntijapalveluja on ostettu yksittäistapauksissa konservointipalveluja tarjoavilta yrityksiltä.

Pohjois-Karjalan museon kokoelmia säilytetään Joensuun museoiden kokoelmakeskuksessa. Kokoelmakeskuksessa on tilaa yhteensä 1974 m². Tiloihin kuuluu kokoelmien säilytystiloja, konservointitiloja sekä luettelointi- ja toimistotiloja. Kokoelmakeskuksessa sijaitsee myös museon valokuva-arkisto. Museokokoelmien säilytystilat ovat olosuhdehallittuja ilmastointiin liitetyllä ilmankostutuksella. Tilat on varustettu kulunvalvonta-, palo- ja murtohälytyslaittein. Joensuun museot ovat saamassa uuden kokoelmakeskuksen vuoden 2023 lopulla.

Kokoelmakeskuksen tiloja Joensuussa.

Outokummun kaivosmuseo

Outokummun kaivosmuseolla on kaksi museoammatillista työntekijää. Kesäkaudeksi palkataan yksi alan opiskelija. Lisäksi museolla työskentelee vuosittain työllisyysvaroin palkattuja henkilöitä. Museolla on myös joukko vapaaehtoistyöntekijöitä, mutta he eivät osallistu kokoelmatyöhön. Museolla ei ole konservointitiloja tai palkattua konservaattoria.

Kaivosmuseolla on yhdeksän varastotilaa, joista kuusi on lämmitettyjä. Museon kolme lämmittämätöntä tilaa eivät ole sopivia museoesineiden säilyttämistä varten. Yksi lämmitetyistä varastoista on maanpinnan alapuolella ja ei ole siksi ideaali kokoelmien säilytykseen. Varastotiloissa ei voida kontrolloida kosteus- tai lämpötilaolosuhteita. Museon objekteja on lisäksi esillä eri näyttelytiloissa.

Museon digitaaliset kokoelmat säilytetään ulkoisilla kovalevyillä. Kovalevyt varmuuskopioidaan tasaisin väliajoin. Digitoidut valokuvat pyritään luetteloimaan kokoelmanhallintajärjestelmään, jossa niiden pitkäaikais säilytys on varmistettu.

Nurmeksen museo

Nurmeksen museolla on neljä vakinaista työntekijää: museonjohtaja, amanuensi, museomestari ja museoassistentti. Museolla työskentelee vuosittain 1-2 kaupungin velvoitettyöllistettävää.

Nurmeksen museolla on museokäyttöön rakennetut olosuhdekontrolloidut säilytys- ja konservointitilat, mutta ei konservaattoria. Eri aineistotyypeille varattujen säilytystilojen koko ja täyttöaste vaihtelevat, mutta kokonaistilanne on vielä hyvä.

Museon digitaaliset aineistot säilytetään kokoelmahallintajärjestelmässä sekä Nurmeksen kaupungin ylläpitämällä verkkoasemilla.

Nurmeksen museon kokoelmavarastoa.

Ilomantsin Museosäätiö

Ilomantsin Museosäätiöllä on kaksi vakinaista työntekijää: museonjohtaja ja amanuessi. Kokoelmatyö on museonjohtajan vastuulla. Museokokoelmien digitointia tehdään mahdollisuuksien mukaan palkkatukityöntekijöiden voimin. Resurssit kokoelmatyöhön ovat riittämättömät.

Ilomantsin Museosäätiöllä on kolme kokoelmatilaa, jotka kaikki ovat lämmitettyjä. Kosteus- tai lämpöolosuhteita ei tiloissa pysty kontrolloimaan. Kokoelmia on esillä myös museonäyttelyissä, joiden olosuhteita ei myöskään pystytä kontrolloimaan

Museon digitaaliset aineistot säilytetään kokoelmanhallintajärjestelmässä ja ulkoisilla kovalevyillä.

Museoissa pyritään turvamaan erilaisten esineiden sekä muun aineiston säilyminen säatelemällä säilytysolosuhteita. Erilaiset objektit tarvitsevat erilaiset säilytysolosuhteet. Tavoitteena on lämpötilan ja ilmankosteuden pitäminen mahdollisimman tasaisena. Myös auringonvalon säteilyltä suojaaminen on tärkeää näyttely- ja varastotiloissa.

Pielisen museo

Pielisen museolla työskentelee kolme vakituista työntekijää: museonjohtaja, amanuessi ja museotyöntekijä. Kokoelmatyöstä vastaa pääasiassa amanuessi, joka muun muassa luetteloii ja vastaa kokoelmien asiakaspalvelusta. Museotyöntekijä muun muassa numeroi, puhdistaa ja pakkaa kokoelmia. Museonjohtaja työskentelee ajoittain kokoelmien parissa. Kokoelmien luettelointia tekevät amanuessin lisäksi määräaikaiset työntekijät, jotka ovat ensisijaisesti kulttuuriperintöalan ammattilaisia. Heidän palkkaamiseen haetaan avustuksia muun muassa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Museovirastolta. Työllisyysvaroin palkattua henkilöstöä voidaan käyttää kokoelmatyöhön heidän osaamisensa mukaan.

Pielisen museolla on neljä lämmintä museoesineiden säilytystilaa, yhteensä noin 300 m². Esineitä säilytetään myös kylmissä ulkomuseon rakennuksissa. Kuva- ja kotiseutuarkistoa säilytetään päärakennuksen arkistohuoneissa, joissa ei ole kontrolloituja säilytysolosuhteita.

Museolla ei ole kokoelmatyöhön erillisiä vastaanotto-, karanteeni-, puhdistus-, kuivaus-, tai digitointitiloja. Pielisen museon päärakennuksen uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeen yhteydessä (2022–2024) museon vanhaan päärakennukseen suunnitellaan kokoelmakeskus. Tiloihin on tarkoitus toteuttaa tämän päivän kriteerit täyttävät kokoelmienhoito- ja säilytystilat.

Pielisen museon digitaalisia aineistoja säilytetään kokoelmahallintajärjestelmässä ja Meita Oy:n ylläpitämällä Lieksan kaupungin verkkoasemalla.

9. KOKOELMIEN TURVALLISUUS

Museohenkilökunnan turvallisuusohjeistuksessa korostetaan ennaltaehkäisevien toimien tärkeyttä.

Henkilöturvallisuuden osalta ennaltaehkäistään työtapaturmia sekä noudatetaan ohjeita ja turvallisia työtapoja.

Museot soveltavat museoalalle laadittuja yleisiä suosituksia ja ohjeita oman aineistonsa turvaamiseksi. Koko henkilökunnan tulee osallistua kokoelmien turvaamistoimiin.

Turvaamistoimien suunnittelu aloitetaan riskien kartoituksella. Museoaineiston säilymiselle on olennaista varovainen käsittely. Museokokoelman aineistoja on käsiteltävä aina hellävaroen, sillä vioittunut ja korjattu objekti ei ole ehjän veroinen. Museoaineistoja on liikuteltava niin harvoin kuin mahdollista eikä niitä pidä liikutella harkitsemattomasti.

Museossa tulee kiinnittää huomiota oikeisiin säilytysolosuhteisiin. Sopivan säilytyspaikan valinta on ensiarvoista kokoelmaturvallisuudessa. Esimerkiksi aineistot tulee suojata liiallisen valon vaikutukselta, suoralta auringonvalolta ja ilman epäpuhtauksilta. Museoaineistoja ei saa jättää ilman valvontaa paikkaan, johon pääsee ulkopuolisia, tai paikkaan, josta objekti voidaan anastaa tai sille voidaan tehdä ilkivaltaa.

Kokoelmissa on esineitä pitkältä ajanjaksolta. Näin ollen voidaan olettaa esineissä piilevän nykyään haitallisiksi todettuja aineita ja mikro-organismeja. Henkilösuojainten käyttö on siis suositeltavaa varsinkin esineitä puhdistettaessa.

Sisäisen turvallisuuden ohella museoissa kiinnitetään huomiota ulkoiseen turvallisuuteen. Katastrofi- ja konfliktitilanteiden varalle laaditaan evakuointi- ja pelastussuunnitelmia. Suunnitelmien osana kokoelmaobjektit arvotetaan. Kokoelmien kontekstitiedot ja digitaaliset kopiot säilytetään aina erillään kokoelmatiloista.

Varastotiloja Joensuun museoiden kokoelmakeskuksessa.

10. SAAVUTETTAVUUS

Kokoelmatyön saavutettavuutta lisäävät olennaisesti kokoelmien digitointi ja julkaisu verkossa. Digitoinnissa luodaan digitaalinen kopio aineistosta. Esineet kuvataan mahdollisimman kolmiulotteisesti, jotta kuvista saa käsityksen esineen ulkonäöstä. Valokuvat ja arkistoaineisto skannataan tai kuvataan. Myös AV-aineistoa, esimerkiksi VHS-kasetteja, voidaan konvertoida helpommin käytettävään muotoon.

Kaikki Pohjois-Karjalan ammatilliset museot ovat liittyneet Kansalliskirjaston ylläpitämään Finna-palveluun, jossa voi selata museoiden kokoelmia. Finnaan liittyminen on edistänyt huomattavasti saavutettavuutta. Suurin osa museoiden julkaisemasta aineistosta on vapaasti käytettävissä ja käyttäjä voi hakea aineistoa monipuolisesti eri hakuvaihtoehdoilla. Kuvien käyttöoikeus määritetään kansainvälisillä lisensseillä. Finnaan liittyminen tukee Museolain 5 §:ää, jonka mukaan museon kokoelmien on oltava käyttäjien tavoitettavissa.

Finnassa käyttäjät voivat kommentoida julkisesti tai lähettää palautetta museolle kokoelmista, mikä lisää vuorovaikutteisuutta museon ja palvelun käyttäjän välillä. Käyttäjä voi lähettää museolle viestin, jos hän esimerkiksi tunnistaa kuvassa olevia henkilöitä tai tietää jotakin esineen käytöstä.

0 x 774 px)

IEDOT

keudet

Mitä merkintä tarkoittaa?

ällä varustetut kuvat ovat vapaasti ladattavissa ja käytettävissä, vaajan/tekijän nimen (jos tiedossa) ja Pielisen museon. Kuvan ja tekijänoikeuksien ja yksityisyyden suojan kunnioittamisesta.

vastaa

Pielisen museon valokuvakokoelman valokuva kontekstittietoineen

Finnaassa.

palautetta aineistosta?

Lieksa palaa

?, Valokuvaaja

Lieksa palaa. Asemaka: paloletkut kuuluivat V Kauppayhtiön heinäm Oikealla ensimmäisen rajavartioston rakenn lukuunottamatta). Ase on peittyne tummaar Pikkupoika pylvään ju pukeutuneen henkilön

VÄHEMMÄN ▲

Aineistotyyppi

📄 Valoku:

Organisaatio

Pielisen mi

Tunniste

109:2 (nur

Kuvaustiedot

9.5.1934

Lieksa, Ase

?, Valokuv:

Aiheet

tulipalot ▼

taajamat ▼

rakennuks

polkupyör.

onnettom

nt ▼

miehet ▼

Lieksa ▼

lapset ▼

INFO

InterActive History
KARELIA

CBC #Yhteistyöhanke

 HILMA
POHJOIS-KARJALAN MUSEO

Museoiden aineistoja hyödynnetään monipuolisesti esimerkiksi tutkimuskäytössä, tietokirjajulkaisuissa tai AV-tuotannoissa. Suurin osa museoiden kokoelmista on vapaasti käytettävissä Finna-palvelun kautta. Museoilta voi tilata kuvista painolaatuaisia versioita, jos niitä ei ole vapaasti saatavilla. Museot voivat laskuttaa palvelusta oman hinnastonsa mukaisesti.

Museot voivat antaa esinekokoelmiaan lainaan, ellei siihen ole rajoituksia kuten objektin huono kunto. Lainauksesta tehdään sopimus, jossa sovitaan ehdoista ja johon kuuluu vakuutuksen ottaminen aineistolle. Kokoelmia lainataan pääsääntöisesti toisille museoille.

Museon kokoelmat ovat esillä näyttelyissä. Näyttelyiden saavutettavuutta voidaan parantaa tekemällä verkko- ja virtuaalinäyttelyitä. Lisäksi tuotetaan kiertäviä näyttelyitä, jotka tuovat museon kokoelmia esille uusilla paikkakunnilla. Outokummun kaivosmuseo tuotti [Sota Outokummussa –verkkonäyttelyn](#) vuonna 2022. Pohjois-Karjalan museo on tuottanut kaksi [virtuaalinäyttelyä](#). Museo on tuottanut myös useita kiertonäyttelyitä, viimeisimpänä Satumetsä-näyttelyn vuonna 2019.

11. AINEETON KULTTUURIPERINTÖ

[Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta](#) määrittelee aineettoman kulttuuriperinnön seuraavasti: ”Aineeton kulttuuriperintö on käytäntöjä, kuvauksia, ilmauksia, tietoja, taitoja – sekä niihin liittyviä välineitä, esineitä ja kulttuurisia tiloja – jotka yhteisöt, ryhmät ja joissain tapauksissa yksityishenkilöt tunnustavat osaksi kulttuuriperintöään.”

Yleissopimuksen nojalla aineetonta kulttuuriperintöä luetteloidaan sekä kansainvälisiin että kansallisiin luetteloihin. Luetteloihin voi tutustua esimerkiksi [Museoviraston ylläpitämällä elävän perinnön sivustolla](#).

Museot tallentavat aineetonta kulttuuriperintöä museo-objektin yhteydessä vaikkapa kertomuksina, muistoina ja tietoina objektin käyttöhistoriaan liittyen. Aineetonta kulttuuriperintöä tallennetaan myös ilman museo-objektia, esimerkiksi valokuvana tai haastatteluna jostakin tapahtumasta tai ilmiöstä.

Esimerkkejä aineettomasta kulttuuriperinnöstä pohjoiskarjalaisissa museoissa:

- Suomen suven avaus Joensuussa: valokuvia tapahtumasta
- Saunominen: löylykauha ja muuta saunomiseen liittyvää esineistöä
- Kanteleen soitto ja rakentaminen: kanteleet
- Räsymattojen kudonta: kangaspuut
- Lavatanssit: valokuvat, muistitieto
- Metsätyö: muistitieto, työvälineet, valokuvat

Tukinuittoa Mutalahdessa 1950-luvulla. Kuvaaja Niilo Suihko.

Valokuva: Ilomantsin Museosäätiö.

Suurten esineiden siirrot ovat vaativia projekteja.

Valokuva: Outokummun kaivosmuseo

12. KOKOELMATYÖN TULEVAISUUS

Suunnitelmallisesti kartutetut ja hoidetut museokokoelmat takaavat museoiden laadukkaan näyttelytoiminnan sekä aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön säilymisen meidän aikanamme ja seuraaville sukupolville. Kokoelmatyössä korostuu jatkossa yhä enemmän kokoelmien saavutettavuus ja avaaminen yleisölle varsinkin digitaalisten palveluiden kuten Finnan kautta. Kokoelmia myös digitoidaan ja tavoitteena on, että museoiden kaikki kokoelmat olisivat tallessa myös digitaalisessa muodossa.

Museotyössä on tärkeää ennakoida muuttuvien tallennusformaattien aiheuttamat haasteet digitaalisten aineistojen pitkäaikaissäilytykselle. Kun vielä 2000-luvun alussa valokuvia tallennettiin esimerkiksi cd-levyille, on nyt siirrytty kokoelmanhallintajärjestelmiin, joista digitaaliset kokoelmatiedot siirtyvät automaattisesti digitaalisiin arkistoihin.

Pohjois-Karjalan ammatillisesti hoidetuissa museoissa yhteisen kulttuuriperintömme vaalimisesta vastaa pieni, mutta työhönsä sitoutunut ja ammattitaitoinen museohenkilökunta. Suurin haaste maakunnan kokoelmatyössä nyt ja tulevaisuudessa on henkilöstöressurssien riittämättömyys: kokoelmatyöhön ei ole varattu tarpeeksi henkilöresursseja ja työtä teetetään vakituisen henkilöstön lisäksi tilapäisellä henkilöstöllä, jolta monesti puuttuu museoalan koulutus. Lisäksi maakunnan museoissa on ainoastaan yksi puu- ja metallikonservaattori. Museoista puuttuu kokonaan tekstiili- sekä taidekonservaattori.

Pielisen museon amanuenssi Laura Mulari kokoelmatyössä.

Myös museoiden kokoelmatyö- ja varastotilat aiheuttavat ongelmia kokoelmatyölle: suurimmasta osasta maakunnan museoista puuttuvat kunnolliset tilat. Poikkeuksen muodostaa alueellisena vastuumuseona toimiva Joensuun museot, joka saa käyttöönsä uuden kokoelmakeskuksen vuonna 2023. Tämä panostus kokoelmatyöhön on merkittävä ja varmistaa sekä Pohjois-Karjalan museon että Joensuun taidemuseon kokoelmille asianmukaiset säilytysolosuhteet ja museon kokoelmatyötä tekeville hyvät työskentelyolosuhteet.

Museot eivät tallenna vain mennyttä aikaa, vaan myös nykyaikaa tallennetaan aktiivisesti. Museoissa ei ole vielä yhteisiä linjauksia siitä, kuinka saamme tallennettua nykyajan digitaalista elämää kattavasti. Kun museokokoelmissa on esimerkiksi kirjeitä 1800-luvulta, miten voimme tallentaa WhatsApp-viestejä? Mihin tallentuvat älypuhelin videoklipit ja tuhannet valokuvat? Millaisia kokoelmia meidän ajastamme jää?

Pohjois-Karjalan ammatillisesti hoidetuissa museoissa kokoelmatyö jatkuu osana museoiden perustyötä. Myös yhteistyö museoiden välillä jatkuu: seuraavaksi museot alkavat yhdessä kehittää arvoluokituksia kokoelmille. Tämä on tärkeää katastrofi- ja kriisitilanteisiin varautumisen kannalta. Samoin luodaan yhdessä pelastussuunnitelmalinjaukset kokoelmien pelastus- ja evakuointitilanteita varten.

LÄHTEET

Museolaki (314/2019)

Museotyön eettiset säännöt (ICOM)

Museovirasto: Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt

Museovirasto: Kokoelmapolitiikan muistilista museoille

Satakunnan museoiden kokoelmaohjelma